

Morten Thing: *Portrætter af 10 kommunister*. (Tiderne Skifter, 1996). 303 s., 268 kr.

Bogen indeholder, som titlen angiver, ti portrætartikler. En slags biografier, som skrevet i forordet, af danske kommunister med hovedvægten lagt på personer, der havde deres centrale politiske virke i mellemkrigstiden. De portrætterede kommunister er bl.a. pioneren Marie Nielsen, Martin Andersen Nexø, Rudolf Broby-Johansen, Børge Houmann, Mogens Fog, Hans Scherfig, men også mindre kendte som kobbersmeden Niels Johnsen. Foruden de ti biografier afslutter Morten Thing bogen med en artikel indeholdende overvejelser om biografien som genre.

Med portrætterne kommer Morten Thing vidt omkring i det kommunistiske miljø. Der er intellektuelle, arbejdere og partifunktionærer. Personerne skildres forstående og oftest med sympati fra forfatterens side. Desværre forekommer mange af portrætterne at have for snævre rammer i den forstand, at personerne i for høj grad beskrives ud fra det kommunistiske miljø alene, *uden* at det omkringliggende samfund i tilstrækkeligt omfang inddrages som en perspektiverende baggrund.

Netop det forhold viser sig i særlig grad at være et minus, når der er tale om et miljø, der som det kommunistiske ofte har været præget af lejrmentalitet, om det så har været selvforskyldt eller ej. Når hertil kommer, at Morten Thing i flere af biografierne undlader at trække pointer og konklusioner op og langt hen kun indskrænker sig til at redegøre for fakta og begivenheder, lades læseren lejlighedsvist i stikken med en undren over, *hvorfor* den portrætterede person egentlig er opmærksomheden værd.

Problemet er særlig markant i bogens indledende og omfangsmæssigt langt største artikel om Marie Nielsen

(som Thing ellers i samarbejde med Børge Houmann i 1990 udgav en fremragende kommenteret kildesamling om *Venskab og revolution. Martin Andersen Nexøs og Marie Nielsens venskab og politiske virke 1918-1924*). Der gøres således ingen forsøg i artiklen på at *vurdere* Marie Nielsens holdninger og politiske analyser på baggrund af den datidige politiske situation i almindelighed.

Det fremgår tydeligt, at Thing er fascineret af Marie Nielsen, men det eneste, der formidles til læseren, er sådan set hans fascination af Marie Nielsens engagement og offervilje for ideen og det kommunistiske parti. Karakteren af engagementet, *kvaliteten* så at sige, fortæller sig. Læseren fanges derfor ikke af Things fascination. Mennesker, der giver sig kompromisløst hen for en sag, bliver først for alvor interessante og vækker først vores fascination, når vi ved hvorfor, hvordan. Her svigter Morten Thing Marie Nielsen. Og desværre også andre af de øvrige ni kommunister.

Det er i de biografier, hvor Morten Thing både fastholder forbindelsen til samtiden og vover sig længst ud i konklusionerne, at bogen er mest vellykket. Fx i tilfældet med forfatteren Konrad Simonsen og i biografien om Scherfig, der bl.a. indeholder en spændende diskussion af forholdet mellem Scherfigs skarpe, satiriske pen i romanerne og kulturjournalistikken på den ene side og hans bløde pensel i de kendte, naive junglemalerier på den anden. Et forhold som Thing på interessant og troværdig måde også gør til et billede på Scherfigs markante blindhed over for Sovjetsystemets negative sider (*fallit*).

Morten Things afsluttende artikel om biografigenren er interessant og kan læses som et bidrag til forskningsdiskussionen, men giver ikke særlig meget til bogens egne biografier, der som antydning for de flestes tilfælde er uforløste og

måske også savner en ekstra bearbejdning.

Interesserede i de portrætterede personer kan starte her. Interesserede i kommunismens historie i Danmark er bedre hjulpet med gå til Things egen disputats fra 1994.

Niels Wium Olesen

Esben Kjeldbæk: *Sabotageorganisationen BOPA 1942-1945*. (Frihedsmuseets Venners Forlag, 1997). 512 s., 200 kr.

Det må hilses velkommen, at vi omsider har fået en sammenfattende fremstilling af besættelsesårenes største og mest effektive sabotageorganisation, det kommunistisk ledede og inspirerede BOPA, der bl.a. tegnede sig for de vellykkede angreb på Globus og Riffelsyndikatet i sommeren 1944.

Desværre for forfatteren er gruppens mest spektakulære aktioner allerede grundigt og velopløst beskrevet i Børge Brandts erindringsbog *Sabotage* fra 1945 og i senere memoarer. I så henseende bringer bogen altså ikke meget nyt, og de interviewberetninger, der er optaget i de sidste 20 år, og som citeres flittigt og udførligt, føjer ikke meget til. Deres anvendelse synes at have været et formål i sig selv, og de skiftende subjektive vinkler, de rummer, forvirrer læsningen og giver et indtryk af episodisk fortælling – som bogen ikke har fortjent.

Den rummer nemlig også et systematisk overblik over BOPA's karakter og udvikling. Der er gjort rede for den skiftende og indviklede organisationsstruktur og for de kredse og grupper, BOPA blev rekrutteret fra, fortrinsvis arbejdere og studenter. Det betones, at selv om ledelsen lå på kommunistiske hænder, deltog mange ikke-kommunister, og Børge Thing (»Brandt«) fremhæves som en dygtig og energisk leder, der bar

BOPA gennem flere kritiske faser. Så meget mere overraskende er det, at han i bogen først kommer på banen, da han i januar 1944 afløste Eigil Larsen. Det hænger sammen med, at alene gruppen af Spaniensfrivillige er behandlet som organisationens pionerer, skønt også andre kommunistiske grupper var tidligt aktive. Måske er det grunden til, at man i den fortjenstfulde og angiveligt komplette liste over BOPA's aktioner, savner 6 af de 12 sabotager eller forsøg herpå, der blev registreret 18.-19. august 1942. Det var ved den lejlighed, Børge Thing fik sin ilddåb og oplevede bruddet med sin tilværelse som loyelig borger, og serien var det første klare vidnesbyrd om, at ungdommelige elementers tilfældige anslag mod besættelsesmagten var i færd med at blive afløst af organiserede aktioner.

Henning Poulsen

Nathaniel Hong: *Sparks of Resistance. The Illegal Press in German Occupied Denmark April 1940 – August 1943*. (Odense Universitetsforlag, 1996). XI + 308 s.

En amerikansk historiker og medieforsker, Nathaniel Hong, har skrevet en afhandling om den illegale presse under den tyske besættelse af Danmark. Afhandlingens analyse slutter med Augustoprøret i 1943. Hong er godt hjulpet af en intens erkendelsesinteresse, som mærkes hele bogen igennem, samt af den omstændighed, at han behersker det danske sprog. I forordet får læseren at vide, hvorfor Hong beskæftiger sig med et (kunne man fristes til at sige, når det gælder en udlænding) så eksotisk emne som den illegale presse i Danmark. Som aktiv bladmager i kampen mod Vietnamkrigen og i den amerikanske arbejderbevægelse har han stillet sig selv spørgsmålet, hvordan dissidentmedier kan påvirke opinionen